

Eesti Vabariigi Valitsus
Stenbocki maja
Rahukohtu 3
15161 Tallinn

Meie 21.02.2018 nr 4/49

Pöördumine seoses välismaalaste seadusega

Lugupeetud Jüri Ratas!

Vabariigi Valitsus kiitis 8. veebruaril 2018. aastal toimunud kabinetinõupidamisel heaks sisserände regulatsiooni töörühma kaks ettepanekut sisserände kvoodiga seotud probleemi leevendamiseks. Vabariigi Valitsus toetas ettepanekut vabastada sisserände piirarvu alt tippspetsialistid. Lisaks kiideti heaks ettepanek pikendada lühiajalist töötamist seniselt üheksalt kuult ühe aastani. Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi: Kaubanduskoda) peab positiivseks, et Vabariigi Valitsus otsib lahendusi sisserände piirarvu täitumise probleemile, kuid kahjuks peame tõdema, et heakskiidu saanud ettepanekud ei rahulda ettevõtjate ootusi ega vajadusi.

Kaubanduskojale jääb arusaamatuks, miks toetas Vabariigi Valitsus siseministri poolt loodud sisserände regulatsiooni töörühma viiest ettepanekust vaid kahte. Vabariigi Valitsus ei kiitnud heaks meie hinnangul kahte kõige olulisema mõjuga töörühma ettepanekut – vabastada piirarvu alt kuni kaheaastase elamisloaga välismaalased ning välismaalased, kelle töötasu on vähemalt 1,5-kordne Eesti keskmine palk. Rõhutame, et need ettepanekud ei olnud ettevõtjate poolt esitatud, vaid tegemist oli laiapõhjalise töörühma poolt väljapakutud kompromisslahendusega. Sellesse töörühma kuulusid lisaks ettevõtlusorganisatsioonidele nii ministriumite, riigiasutuste, teadlaste kui ka ametiühingute esindajad.

Kaubanduskoda esitab järgnevalt Vabariigi Valitsusele omapoolse nägemuse, kuidas võiks lahendada sisserände piirarvu täitumisega seotud probleemi. Lisaks teeme ettepaneku muuta välismaalasele makstava töötasu nõuet, et leevendada tööjõu puudust teatud sektorites.

Sisserände piirarv

2018. aasta sisserände piirarv on 0,1% Eesti alalisest elanikkonnast ehk 1315 inimest. Eestis on juba täna paljudes valdkondades tööjõupuudus ning see probleem süveneb järgnevatel aastatel veelgi. 2020. aastaks väheneb tööealiste ehk 24-64-aastaste arv ca 50 000 inimese võrra. Seda probleemi on muude meetmete kõrval võimalik leevendada kolmandatest riikidest pärit inimeste palkamise teel.

Kahtlematult tuleb tegeleda ka muude meetmetega paralleelselt. Kahjuks seab sisserände kvoot kolmandatest riikidest pärit inimeste palkamise võimalusele kitsad piirid. Ja seda põhjendamatult. Tänapäevase prognoosi järgi on üsna selge, et piirarv täitub juba enne suve. Ja seda ka arvestades Vabariigi Valitsuse poolt heakskiidetud meetmeid. See tähendab, et Eesti ettevõtjad ei saa palgata kolmandatest riikidest pärit kvalifitseeritud töötajaid üksnes põhjusel, et piirarv on täis. Selline piirang avaldab negatiivset mõju ettevõtjatele, aga ka riigile, kel jääb saamata maksutulu ning lisaks süvenevad skeemid, mille abil töötajaid tuuakse riiki läbi vahendufirmade, kus võib olla probleeme nii palgatingimuste kui töötingimuste järgmise tagamise ja kontrollimisega. Lisaks avaldab piirarvu täitumine negatiivset mõju Eesti riigi mainele, sest annab väljapoole Eestit signaali, et Eestisse ei ole oodatud välismaalased, kes panustavad Eesti majanduse arengusse.

Kui Vabariigi Valitsus ei pea õigeks piirarvu kaotamist, suurendamist ega sisserände regulatsiooni töörühma ettepanekute rakendamist, siis teeme ettepaneku vabastata sisserände piirarvu alt välismaalased, kes võetakse tööle usaldusväärse tööandja juurde. Usaldusväärseks tööandjaks võiks lugeda tööandjat, kes vastab näiteks järgmistele kriteeriumitele:

- tööandja on tegutsenud teatud perioodi (nt vähemalt 3 aastat),
- maksuvõlg puudub,
- majandusaasta aruanded on esitatud tähtaegselt,
- tööandja maksab tööjõumakse vähemalt oma põhitegevusala keskmise palga pealt töötaja (ettevõttes tervikuna) kohta (välismaalase osas säiliks kehtiv palganõue),
- täiendavana võib kaaluda teatud referentsperioodil käibe või registreeritud töötajate arvu kriteeriumi lisamist, mis näitab, et ettevõtte on aktiivselt tegutsenud.

Selline lahendus annab usaldusväärsetele ettevõtjatele kindlustunde, et kui neil peaks vaja minema välistööjõudu, siis nad saavad lihtsalt ja kiiresti kvoodiväliselt välistööjõudu palgata. Ka on viidatud kriteeriumid objektiivselt ja lihtsasti hinnatavad ega tekita PPA-le juurde halduskoormust. Muudatuse tulemusena saavad tööandjad senisest kiiremini reageerida tööjõuga seonduvatele muutustele ning vajaduse korral (nt suurema tellimuse täitmiseks) palgata lühiajaliselt või ka pikemaajaliselt senisest kiiremini ja lihtsamalt välistööjõudu. Selline võimalus motiveerib teatud ettevõtteid ka julgemalt investeerima ning riik saab kokkuvõttes suuremat maksutulu. Teisest küljest annab usaldusväärse tööandja staatus kindlustunnet ka välismaalasele, kes plaanib selle tööandja juurde tööle tulla.

Viidatud kriteeriumite täitmise kontrollimine ei tekitaks juurde põhjendamatut halduskoormust, sest juba täna on vastav informatsioon avalikest registritest kättesaadav ning maksuhaldur on võimeline automaatselt väljastama ka kinnituse, et ettevõtte on tööandjana palgakriteeriumi täitnud.

Kaubanduskoda toetab kompromisslahendusena jätkuvalt ka sisserände regulatsiooni töörühma kahte ettepanekut. Esiteks toetame ettepanekut, millega vabastatakse sisserände piirarvu alt välismaalased, kes töötavad Eestis lühiajaliselt

(kuni 2 aastat) elamisloa alusel (selline elamisluba ei ole pikendatav ega saa taotleda kvoodiväliselt järgneva 1,5 aasta jooksul). Teiseks toetame ettepanekut, millega lähevad piirarvu alt välja välismaalased, kellele makstakse vähemalt 1,5-kordset Eesti keskmist brutokuupalka. Nende kahe kompromissettepaneku elluviimine vähendab lühiajaliselt sisserände piirarvu täitumisest tingitud probleemi.

Välismaalasele makstava töötasu suurus

Lisaks sisserände kvoodi täitumisele valmistab paljudele ettevõtjatele muret välismaalasele makstava minimaalse töötasu nõue. Välismaalaste seaduse (§ 107 lg 1, § 178 lg 1) kohaselt on tööandja kohustatud maksma välismaalasele tasu, mille suurus on vähemalt võrdne Eesti keskmise brutopalgaga. Selline nõue raskendab aga välismaalaste tööle võtmist nendes valdkondades, kus tegevusala keskmine palk on väiksem kui Eesti keskmine palk (nt majutus, toitlustus, taime- ja loomakasvatus, mööbli tootmine, jaekaubandus). Tööandja peab nendes sektorites maksma välismaalasele suuremat töötasu üksnes põhjusel, et ta on välismaalane. Samas mõnes teises valdkonnas on tööandjal lubatud maksta välismaalasele märgatavalt väiksemat töötasu kui sektori keskmine.

Tööjõu puuduse leevendamiseks teatud sektorites teeb Kaubanduskoda ettepaneku asendada Eesti keskmise töötasu nõue välismaalaste seaduses tööandja põhitegevusala keskmise brutopalgaga. Selline nõue võimaldab tööandjatel maksta välismaalasele sama suurt töötasu kui makstakse kohalikele töötajatele ühtegi valdkonda diskrimineerimata. Kui välismaalasele tuleb maksta vähemalt tööandja põhitegevusala keskmist palka, siis see ei halvendaks kohalike töötajate olukorda tööturul ning oleks võrdse kohtlemise põhimõttest lähtudes õiglasem. Juhime tähelepanu sellele, et töökoha täitmiseks välismaalasega on endiselt vajalik Töötukassa luba, mis antakse üksnes juhul, kui seda töökohta ei ole võimalik täita kohaliku töötajaga ning töökoha täitmine välismaalasega on põhjendatud tööturu olukorda arvestades. Muudatuse tulemusena suureneks teatud sektoris töötajate arv, millega kaasneb täiendav maksutulu. Positiivsete mõjudena saab välja tuua ka investeringute kasvu ning ekspordi suurenemist.

Ettevõtjate jaoks on üheks suurimaks väljakutseks jätkuvalt tööjõupuudus. Seda kinnitavad nii siseriiklikud (nt Eesti Konjunktuuriinstituudi poolt viimati avaldatud ülevaade Eesti majanduse hetkeolukorrast) kui ka rahvusvahelised uuringud (nt Majandusfoorumi poolt koostatav riikide globaalse konkurentsivõime edetabel). Eesti rahvastikuproгноosi kohaselt see probleem järjest süveneb. Lisaks ümber- ja täiendõppele, tagasirände soodustamisele, vähenenud töövõimega inimeste tööturule kaasamisele ja muudele meetmele tuleb Vabariigi Valitsusel astuda otsustavamaid samme ka sisserändega seotud küsimustes. Sisserände piirarvu täitumisega seotud probleemi lahendamiseks teeb Kaubanduskoda ettepaneku vabastata sisserände piirarvu alt välismaalased, kes võetakse tööle usaldusväärse tööandja juurde. Lisaks

EESTI
KAUBANDUS-
TÖÖSTUSKODA

**teeme ettepaneku asendada välismaalaste seaduses Eesti keskmise töötasu
nõue tööandja põhitegevusala keskmise palgaga.**

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Mait Palts

Peadirektor

Koostanud: Marko Udras marko.udras@koda.ee 6040070